

GIÁ BÁN	
ĐÔNG-PHÁP-NGHẠI-QUỐC	
Một năm 5.000	6.500
Sáu tháng 2.500	3.500
Ba tháng 1.500	2.000
Mua báo phải trả tiền trước.	
Thư và mandat gửi cho	
M. TRẦN-DINH-PHIÊN - A1	
Đang quảng cáo và riêng,	
xin thương - nghị trước	

TIẾNG-DÂN

Phản-nhiệm Việt-Chủ bài
 HUYNH-THỨC-KHANG
 Quán lý
 TRẦN-DINH-PHIÊN
 La Voix du Peuple
 Mỗi tuần xuất bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

Vi chức quan
 mà chọn người,
 chứ không phải
 vì người mà chọn
 chức quan.

TIN TRUNG-HOÀ

Cố duy Quán và
Thị triệu Cơ xin từ chức
 Nam kinh, 8 Décembre - Hàng Thông tin «Reuter» báo tin rằng: Cố duy Quán Ngoại giao bộ trưởng Trung hoa, và Thị triệu Cơ đại biện Trung hoa tại hội Quốc liên đều đã xin từ chức.
 Hàng «Reuter» lại nói: Cái tin sai mà ngoại giao Tàu xin từ chức khiến cho mọi người rất ngạc nhiên. Tưởng giới Thạch chủ tịch chính phủ Nam kinh đã gửi điện cho Tai, khuyên đứng từ chức, và hứa chắc rằng Nam kinh bao giờ cũng bình yên Đại sứ mệnh trong mọi sự hành động đã mưu sự lợi ích cho nước nhà. Tưởng lại viết thư cho Cố duy Quán giữ tại chức, nhưng người ta đoán rằng có lẽ ngày mai Cố sẽ không đến phòng làm việc. Nghe đâu Thị triệu Cơ, và chỉ từ cái chữ đại biện Trung hoa tại hội Quốc liên, chứ không từ cái chức Đại sứ Trung hoa ở nước Anh.

Phân khố

Chính phủ Trung ương
 Thượng hải 7 décembre. - Các đại biểu, các công đoàn, các học sinh hội và các nhà buôn có họp một kỳ hội đồng tại Thượng hải để quyết định vấn đề cuộc đấu tranh công nhân trước đây đã quyết định, đại khái để tổ chức phân khố các công nhân như trước của Chính phủ Trung ương.
 Thượng hội Trung hoa cũng có họp một kỳ hội đồng.
 Người ta đoán rằng: Có lẽ cuộc đấu tranh công nhân chưa thực hiện vào ngày mai, nhưng chỉ là khi nào cuộc đấu tranh tại Nam kinh của đoàn đại biểu Thượng hải mà bị thất bại, thì cuộc đấu tranh mới thực hiện.
 Dự đoán cho rằng: phong trào phân khố Chính phủ Trung ương động sẽ diễn ra ngày nay là do ảnh hưởng của Quốc hội Công nhân Vệ quốc ở Thượng hải gây ra.

Học sinh

Trung học tại Thượng hải
 Thượng hải, 7 Décembre. - Sau đêm hôm qua, hàng mấy nghìn học sinh nghỉ trường cho sự lễ ở ga Thượng hải chạy, để tổ chức phân khố Công nhân và không cho họ đi xa lên Nam kinh.

Tư-lệnh Nhật

Đề cáo với Trưởng học Lương
 Đông-kinh, 7 décembre. - Theo tin hàng thông tin Reuter idag tư-lệnh Nhật ở Bắc-châu Bắc-trung (Hojio) đã gửi một tờ báo cáo cuối cùng cho Trưởng học Lương, báo Trưởng phải đem quân đi về miền đông Bắc-châu vì tư-lệnh Nhật mới nhận được tin của Bắc-châu là có một cái tình cách không thích.
 (Xem tiếp trang 4: Việc thế giới)

VAN-VAN

THÂN THẾ
 Cái thân phũ phàng nghĩ càng đau
 Trăm một tư lòng thất mấy tao.
 Hết thì nợ trai còn chất nặng.
 Giang sơn đường thế lắm
 quaoon quao.
 Lợi danh đã rõ tưởng trở rồi.
 Phong cảnh khi nào giải khỏi sầu.
 Gánh lại gánh đời chưa đáng chán.
 Mây rêu chỉ thẹn kẻ anh hào.
 Ng. H. Th

THẮNG HÈ
 Thắng thắng trông đánh lại
 kên kên.
 Càng tưởng ông chi. là chủ hê!
 Ngặt tưởng đâu thêm heo mủ
 sê.
 Lôm xôm cầm lại kết rêu dề.
 Áo dài lưng thụng chân eo thấp,
 Mặt và tóc lem miệng méo trề.
 Máu rớt pha trộn thời đã rách.
 Thì hờ muốn miệng kẻ ghen ghét.
 Thứ giàng

VĂN-ĐỀ

CHÍNH-ĐÓN QUAN-TRƯỞNG

Về vấn đề này, gần đây nhiều người đã bàn đến mà chính phủ cũng lưu ý nhiều. Nay bản báo tiếp được bài dưới đây của một người dân Trung-kỳ, trong nói có điều thiết thực; vậy nên đăng nguyên văn để rộng đường dư luận.

L. T. S.
 Những cuộc biến loạn xảy ra trong mấy khoảng nay, nói đến nguyên nhân, rất là phức tạp, mà theo dư luận cả và người Nam và người Pháp thì căn nguyên quan trọng tham nhũng, chiếm một phần trọng yếu trong các nguyên nhân khác. Vì thế nên chính phủ gần đây đã lưu tâm xem xét trừng trị mấy kẻ tham nhũng có thiệt tích, để làm gương cho kẻ khác và thỏa lòng nguyện vọng của nhân dân. Trong bài diễn văn quan Khâm sử Châtel đọc tại ngày Hội-đồng viện Dân biểu Trung-kỳ năm nay, ngài có nói đến việc trừ diệt tham nhũng và nói luôn đến cách chọn lựa bổ dụng (sẽ có trường riêng để học ra làm quan), chính là mục đích chăm về vấn đề chính đốn ấy.

Trong một quốc gia xã-hội, bất kỳ một tệ gì, sau ngày nó nảy ra mới lo cách bỏ cứu, thì dầu trừ được mà cái hại nó lan vào trong dân gian, đã có lắm người bị lụy. Nên trừ một tệ này là hay mà làm cho một tệ khác không xảy ra, lại càng hay hơn. Nói cho rõ là khi chọn người bổ chức phải cẩn thận, và có cơ quan giám đốc cho hẳn hoải, sắp đặt một cách thế nào cho trong đám quan trường không có kẻ nhúng tay và mối nhúng tay không xảy ra, thì hơn là chuyện nhúng tay đã xảy ra mà cần phải tìm phương trừ diệt vậy.

Mới nghe câu nói trên, tất có kẻ cho là cao luận, song không phải vô cơ mà kỹ giá hoàng lời trọng dân. Cái tệ tham nhũng trong quan trường ở xứ ta, gần như có tính di truyền. Gần đây kỹ giá đã nghe một hai nhà chánh trị Pháp ở xứ này đã lâu, biết rõ cái gốc rễ sâu xa ấy đối với vấn đề chính đốn này, có ý tiêu cực. Kể thì nói rằng: cái làm nên của người Nam, thậm nhiệm mới kỹ ấy đã sâu, không phương pháp thần diệu gì mà như dân sửa đổi cho mau có thành hiện. Người lại chần cho cái thói gian tham của quan lại, không buồn nói, có phải giặc ra cái nào thì trị cái ấy và trở lại qui cựu cho dân, nói rằng: Dân sự quan quá và dân có thói quen đem tiền mà dâng

cho quan ăn...
 Những điều trên, dầu là người Annam, chúng tôi cũng có mỗi hy quan ấy. Song bình tâm mà xét, iếng là một nước văn - hiến lưu truyền trên vài ngàn năm, có cái lịch sử về vang kim, há phải toàn là người láng lặn tương tằm đâu. Khốn vì trong trường hợp bổ dụng, không phải vì chức quan mà chọn người, trở lại vì người mà chọn chức quan; trước khi bổ dụng đã nhận chức quan như mỗi hàng, bằng theo lợi riêng và ý riêng mà không cần tuyển trạch: đến khi đã được bước lên cái ghế quan rồi, lại không có qui luật phòng ngừa, thành ra vượt bờ lướt dậu, mà sinh ra những mối tham nhũng kia. Nguồn đã đục thì giếng không được trong, cây đã vậy thì bóng không được thẳng, ấy là lẽ tất nhiên. Nếu như cháu phư mà gia làm chính đốn, thì thế nào ở trong cũng có kẻ liếm cán; nghiệm như gần đây có đời kẻ bị cách bị triệt mà quan lại đã có người biết tự răn, thì rõ vấn đề chính đốn không phải là một điều tuyệt nhiên vô hiệu.

Còn nói dân sự quan... thì điều ấy rất oan cho dân quá! Làm một người dân trong xã-hội giai cấp, lại ăn núp dưới chánh thể chuyên chế mấy trăm đời, dân xem quan vẫn nhận là ông trời thứ hai rồi (二天); gia dĩ không có học vấn không rõ pháp luật, có việc gì đi tới cửa quan, trừ một số rất ít biết chữ biết viết là đơn, biết trả lời theo câu quan hỏi, ngoài ra dân quê phần nhiều chỉ chấp ngôn ngữ vào giấy, thậm chí việc mình má mình nói cũng không ra câu. Từ cách người dân như thế, mà rồi sa vào cái chỗ sét đánh sấm vang, oai thần chước quỉ, muốn không loài tiền để mua con đường văn, cũng không sao chịu nổi; vì thế mà cần phải đem tiền che thân, chờ cái của mỡ hời nước mắt kia, si lại đi đòi gì mà lòn trước mắt sau, một hai cáo rương trót túi, và ra mà tự dút vào đây ai đâu?

Theo như lẽ nói trên thì cái tệ tham nhũng không phải là không có phép trừ, mà sự quan và đem tiền cho quan, nào có phải là lãnh tự nhiên của dân Annam đâu; chẳng qua quan có lương dựa mà dân không có xươg sống, nhân-tuần có tục, thành ra cái tệ ấy cứ kéo dài đầy thối.
 Nay hãy xếp phía hy quan lại mà lấy con mắt lạc quan

để suy xét, thì chúng ta phải nhận 2 điều quan Khâm - sử Châtel nói trong bài diễn văn - một là trừ cái tệ tham nhũng, hai là đặt trường dạy người để bổ dụng - là phương pháp cần thiết trong vấn đề chính đốn quan trường. Song phải biểu rằng 2 điều ấy có cùng đi với nhau mà thì hành một cách cho xác thực càng quyết thì mới có hiệu quả:

Chỉ chuyên một mặt cách trừ kẻ tham nhũng mà nhân tài không có nơi đào tạo, tuyên bố không được cần thận tinh tường, thì vị quan tham này đi mà không có ông quan liêm khác đến, (វិធិ 吏 去 無 賢 吏 來), rút cuộc cửa trước dưới hùm mà cửa sau rước sói, cái gốc tham nhũng vẫn chưa trừ tuyệt được. Trái lại chỉ chăm giầy báo cho có nhân tài để bổ dụng, mà không có phương pháp bài trừ cái tệ tham nhũng, thì trong trường hợp ngựa thả vòng cương, hùm buông lta nôi, tránh sao cho khỏi mỗi tham nhũng thừa nhíp mà diễn ra sau này? Huống thuở nay những lần kịch tham nhũng xảy ra trong xứ này, nào có phải là do những kẻ vô tài vô học như phần đông đã tưởng đâu. Nghiệm như những việc đã qua, thì chính những tay có tài bạc thiệp, có trí phùng nghinh, mới hay thò cái ngon dối trên lừa dưới mà dăm lăm những điều tham nhũng kia. Không chỉ thế, những án tham nhũng lấy đủ chứng cứ kêu ca cho thấu tai chánh phủ, mà chánh phủ thì cái lệnh cách phạt, thì may ra đôi ba cái trong 10 cái mà thôi, ngoài ra không có nhiều phương chế lấp. Vậy muốn cho lấp nguồn nhờ gốc cần phải có cơ quan giám đốc cho hẳn hoải và qui định pháp luật cho phân minh, khiến cho nhân dân cùng hiểu; ngoài sự phạm luật ra, quan không có phép gì mà ăn hiếp dân như trước. Như vậy thì trong quan trường không bao lâu mà sẽ đổi ra một cái cảnh tượng mới.

Vậy thì về vấn đề chính đốn quan trường, ngoài hai cách trừ những kẻ tham nhũng và lập trường dạy người để sau bổ dụng, như lời quan Khâm sử Châtel đã nói, xin thêm 2 điều nữa:
 1 là phải có một cái cơ quan giám đốc;
 2 là phải mở rộng dân quyền.
 Một người dân Trung-kỳ

BỆNH VI-TRÙNG

(Tiếp theo)

Loại vi-trùng vào trong thân thể ta hành động mỗi giống mỗi cách: Có giống vào rồi thì phá hoại khắp thân thể, thì dụ như trong bệnh sốt rét (paludisme); Có giống khi mới vào cũng phá hoại khắp thân-thể, nhưng về sau thì chỉ lỵa một nơi thích ý mình mà ở, thì-dụ như trong bệnh pneumonie (ở phổi), bệnh thương hàn (ở các hạch của thân-thể); Có giống chỉ vào ở một nơi của thân thể, thì-dụ như bệnh kiết-lỵ (ở dạ-luồng); Có giống khi mới vào chỉ ở một nơi của thân-thể, về sau dần dần mới phá hoại khắp thân thể, thì-dụ như bệnh tim-la;

Có giống từ khi mới vào cho đến khi chết chỉ ở một nơi của thân thể, nhưng dầu chỉ ở một nơi mà cứ rải rác ra khắp thân thể, bắt cả tuần phải mắc bệnh, thì-dụ như bệnh yết-hầu (diphtherie), bệnh tê phong (élanos).

Bản về bệnh vi-trùng có một sự phải nên để ý, là cái sự cách đặc-biệt của vi-trùng. «Tư cách đặc-biệt» là gì? Đó là một giống vi-trùng sinh ra một thứ bệnh, mỗi một thứ bệnh sinh ra bởi một giống vi-trùng; như thế là «tư cách đặc biệt» (spécificité). Khi ông Pasteur mới phát minh ra thuyết vi-trùng, thời cai luật «tư cách đặc biệt» ấy là một luật phải nhận là nhất định. Nhưng dầu đần khoa-học khảo cứu ra thì biết rằng cái luật ấy không nhất định. Tuy-dụ như vi-trùng pneumocoque. Ban đầu, vi cũng tương rãng vi-trùng pneumocoque chỉ sinh được bệnh pneumonie ở phổi. Nhưng về sau khảo cứu lâu mới biết rằng vi-rùng pneumocoque không phải chỉ sinh được bệnh pneumonie, mà lại còn sinh ra bệnh mủ ở họng, ở dạ dày, ở tim v. v. (péricardite, meningite) Như thế là một giống vi-trùng có thể sinh nhiều thứ bệnh. Lại thì dụ như bệnh thương-hàn. Ban đầu ai cũng tưởng rằng bệnh này chỉ sinh ra bởi vi-trùng Eberth. Nhưng sau khảo cứu ra mới biết rằng vi-trùng Para A, vi-trùng Para B cũng sinh ra được bệnh thương-hàn, không khác gì vi trùng Eberth bao nhiêu. Như thế là một thứ bệnh có thể sinh bởi nhiều giống vi trùng. Tuy nói vậy mặc lòng, cái luật «tư cách đặc biệt» hiện nay vẫn là một cái luật rất trọng-yếu trong vi trùng học. Nhờ cái luật ấy, các số thực-nghiệm mới phát minh được những phép khảo cứu các chứng bệnh; thì-dụ như trong bệnh thương hàn, «trở-giận tim-la v. v. (cách thử máu như nhiều người đã biết).

(Sẽ tiếp)
Y. J. Trần đình-Nam

CHUYÊN ĐỜI

Câu chuyện báo giới

Thầy phán L. - Kla extra trợ! trồi bừa nẩy! lại là một chữ chưa biết, sao «su» cũ ở nhà mới, đi giao chat li chat nào!
 Thầy trợ T. - Vàng, cũng đi búp chat li không khi chờ, nhưng cái bài báo này hay quá tôi phải coi cho hết đi.
 T. ph. L. - Về coi báo gì đó?
 T. tr. T. - Tôi coi xong mấy tờ báo rồi, tôi đang đọc cái mục... trong báo... Ngủ đây anh xem...
 T. ph. L. - Thời tôi lấy ra đi đọc làm chi những thứ báo ấy mà nghe họ mắng, họ nói trong cơ minh...
 T. tr. T. - Ông hay nói mới lạ chứ! sao mà họ mắng mình được?

T. ph. L. - Không, mắng thì không phải mắng, ai dám mắng mình chứ? Nhưng về cũng biết chán: ở đời bận mình có phải là ông thánh đâu! mà rai có sai lầm đâu gì thì họ nào có đi cho yên đâu. Như bức thư hồi lộ của B. Ch. độ họ về việc ông phán T. tr. D. H. A. B., có ai biết đâu (?) mà họ cũng đem trường trên mặt báo cho người ta bị lộ thôi. Va nghĩ có ích không? Đường họ đi cứ đi, đường ai thì mặc ai, sao họ cứ làm trở ngại mãi...
 T. tr. T. - Ấy! l ra vì chỉ trích trên đường ngôn luận mà anh lại không phục cái thái độ của nhà báo đó chỉ? Như vậy thì cũng có hơi quá đáng, vì đó là nhà ngôn luận thì cái thiên chức của người ta là bày tỏ các chủ trương. Tôi tưởng nhà mình mà người trưởng giả trong thì ai sao người ta chỉ trích...
 T. ph. L. - Thì họ nói về vấn đề cũng được, cần chỉ phải, cần đến đến họ, từ nói chuyện này, ai có chuyện này thì phải chừa, có được không?

T. tr. T. - Tôi không làm báo nhưng lương họ cũng như mình, họ dám đưa qua đưa đi mà, phải ai thì họ nói bậy chớ. Còn báo họ nói chung thì xưa nay sách về thánh hiền cũng đã nói nhiều, cần gì đến nhà báo? Chẳng những thế mà thôi, mà lại còn cách trừng phạt để giới nghiêm: nhà ngôn luận tuy không được lên được tới như quan tòa, nhưng cũng đưa đường chỉ lối, để cho nhà đương cuộc tìm mưu ra sự thật.
 T. ph. L. - Thời mao cũng không họ, nào cứ va làm chi, nhưng về cũng hiểu chớ! các báo vụ đọc đó có nhiều điều khuyết điểm...
 T. tr. T. - Cái này thì tôi không dám cãi, báo giới ở mình đương còn trong trạng thái tri, tranh sao cho khỏi không thể sai lầm. Nhưng theo ý anh thì báo minh khuyết điểm về đâu gì?

T. ph. L. - Hoa chỉ nói cái đi báo ở Trung-kỳ mà vụ cầm đó. Vụ không thay các báo kia sao? Minh đương năm qua buồn tanh, lật đi báo ra xem thì thấy tôi nay lại Quảng-Lạc hét tướng gì, trường chấp bóng Palace chấp phim ảnh gì, như vậy minh biết là báo ra hằng ngày thì cứ xem, không phải thú sao?
 T. tr. T. - Cái đó cũng có thật; một tờ báo mà có thể gọi là một tờ nhật báo kim thời, theo như các dân tộc văn minh hiện, thì phải có nhiều chuyện làm từ các tin tức ở nơi xa chớ có đường cho đến các tin tức trong chính giới, trong khoa học giới ở khắp hoàn cầu, từ qua các mục thể thao, hy văn, thời trang đời thay, mới trôi mấy giờ lên, mới tưởng lào nào mao v. v. phải không thiếu một việc gì, mới có thể gọi là một tờ báo lớn. Nhưng ở xứ mình đây, dăm năm so với các xứ khác, trình độ văn minh mình đã thấp hơn, thì báo giới cũng nói đó mà kém thôi. Hoàng không phải là báo ra hằng ngày thì cứ chờ dăm mà đứng chờ ỹ

T. ph. L. - Còn một điều nữa nữa, mục trích cho tôi cả báo giới ta là họ ngày nay không có mục «đưa đường» chỉ nói cho những khách phong lưu «vấn tìm một vài điều thú vị»...
 T. tr. T. - Tôi không hiểu gì anh muốn cho đâu thì gì là «đưa đường»? Cái thế ngày nay của họ viết mà họ nói danh nhân kim cổ, hoặc là cái lễ non xanh nước biếc ở các nơi thắng cảnh danh sơn v. v.
 T. ph. T. - Không phải cái thế ấy mà không hiểu à?
 T. tr. T. - Thì phải thôi! Nếu có một vài anh sĩ là chức phẩm của họ mà họ nói là báo theo ý nguyện của mình cho nên...
 Lạc-nhôn

XỔ SỐ QUỐC-TRẠI

(Lần thứ 89)
 Ngày 8 Décembre 1931
 85 110.172 trúng được 10.000\$
 56 85.484 1.000\$
 12 số sau này trúng được 5.000\$:
 20.990 36.992 37.003 41.365 44.892
 46.001 54.374 63.409 63.708 77.104
 92.700 và 110.519.

ANNAM LỊCH SỬ

HÃY NÊN HÚT THUỐC LÁ JOB

Trung - kỳ nhân - dân đại-biểu viện

Kỳ hội đồng thường niên năm 1931
BIÊN BẢN
Ngày 8 Octobre 1931
Buổi sáng
(Tiếp theo)

Ông Berthault. Trong ngân sách là số dự trữ 30 triệu, chứ không chắc đã thu được đúng.

Ông Nguyễn Văn Hưng. - Năm ngoái viện chúng tôi có xin nhà buôn nào có vốn ngoài 1.000\$ mới phải chịu môn bài, sao bây giờ thấy tiền thuế cao đi được đường cũng đành thuế môn bài.

Ông Berthault. - Nhà nước chỉ có thể trông cửa hàng lớn nhỏ mà đánh thuế môn bài, chứ không có thuế đánh vào thuế được.

Ông Nguyễn Văn Hưng. - Annam mới lập buôn bán, mà thuế môn bài nặng quá thì họ phải bỏ.

Ông Hồ Văn Vinh. - Ở nhà quê vì gạo bán không được, kinh tế khủng hoảng, các nhà buôn ngày ngày làm, xin tạm hoãn thuế môn bài cho qua mùa.

Ông Nguyễn Văn Hưng. - Theo nghị định quan toana quyền dân sự tiền phụ cấp của các quan về số thuế và cạnh tranh, để trừ tiền ngân sách.

Ông Berthault. - Việc này ngoài quyền của quan toana.

Buổi chiều

Ông Viện trưởng. - Nay là buổi ban xét các việc thanh của chúng, vậy xin viện ban trình của viện biết các vấn đề thanh của mà viện ban đã dự định.

Ông Hồ Văn Vinh trình bản dự thảo về các vấn đề thanh của và thuế môn bài.

Ông Viện trưởng. - Mời vấn đề đầu là của thuế, vậy tôi sẽ xem sửa lại cho từ từ rõ ràng, rồi đến buổi sáng thứ bảy 10 Octobre tôi sẽ trình Viện phúc duyệt.

Toàn Viện đều thuận.

Ông Phạm Văn Quảng. - Đọc các bài trình của viện của các ông, đầu tiên là thanh của, Nghệ an, Hà Tĩnh, Tourane và Bình Định cho viện nghe.

Ông Viện trưởng. - Nếu ông nào chưa thảo kịp trình của, thời xin đến buổi sáng 10 Octobre sẽ trình Viện phúc duyệt.

Ngày 9 Octobre 1931

Buổi sáng

Ông Viện trưởng. - Hôm nay xét việc học vụ, vậy ông Phạm Văn Quảng làm tờ trình cho viện ban mới trước.

Ông Phạm Văn Quảng. - Nay, Chi nhánh địa phương xin học lại cho Nam triều, vậy tôi xin viện đồng ý, nhưng tại sao Chi nhánh không giao cả Cao đẳng tiểu học cho Nam triều?

Ông Viện trưởng. - Việc cái cách phải làm đây vì chỉ giao Sơ học và Tiểu học cho Nam triều thì Nam triều đã phải nhận một phần trách nhiệm lớn rồi. Phải để Nam triều có đủ thì giờ và cho qua việc.

Ông Phạm Văn Quảng. - Chúng tôi vẫn nghĩ là bộ học của Nam triều chưa đủ tư cách mà trông nom việc Cao đẳng Tiểu học, nhưng ở bên bộ học, có qua Hội lý, có qua Toana trình học chính người pháp giúp học.

Vậy nay để lập lại bộ học, để thêm chức Hội lý, thì liệu tiền của cũng nhiều, không lẽ chỉ trông nom có một mình Tiểu học.

Ông Viện trưởng. - Tôi nhớ vậy thì ông Viện trưởng phải nhận trách nhiệm về Cao đẳng Tiểu học, chứ không phải là Nam triều. Nhưng ra việc thanh của đó chỉ có bộ ngoài mà thôi, không thay đổi gì cả. Muốn giao Cao đẳng Tiểu học lại cho Nam triều thì phải chờ khi nào Nam triều có đủ người giỏi để trông nom tự kiểm soát lấy mới giao được.

Ông Phạm Văn Quảng. - Xin đưa học Đức học Délérie sang giúp cho bộ học.

Ông Hội lý. - Ông Délérie sẽ thay mặt cho quan toana làm Hội lý bộ Học, về phần Kinh sát, thì Báo hộ giao cho ông Kỳ làm. Phần việc của ông Kỳ cũng như phần việc của các quan Hội lý Lai Hội lý Bình vậy.

Ông Phạm Văn Quảng. - Nay ông Délérie làm đốc học trông nom các trường Cao, đẳng Tiểu học, kiêm Hội lý bộ Học, trông nom việc tiểu học, chỉ phiên phiên làm tư. Dương một việc chia thành hai, một phần bộ Học có ông Délérie làm Hội lý, còn phần nữa thuộc ông Délérie. Nên giao cả Cao đẳng Tiểu học cho bộ Học để ông Délérie làm Hội lý, thì vừa giản tiện hơn, vừa bớt tốn tiền thêm.

Ông Hội lý. - Phải để cho bộ Học dần dần xếp đặt, lại và tự mình trông nom lấy tiểu học và sơ học, rồi mới giao công việc khác được.

Ông Phạm Văn Quảng. - Đã có ông Délérie làm đốc học, kiêm Hội lý bộ Học, nhưng không phải tự làm lấy công việc của bộ Học, ông chỉ có quyền kiểm soát trong cách dạy chữ tây là phần chuyên môn mà thôi. Còn các việc khác như truyền chuyển và thông thường các việc giao chức đều thuộc quyền Báo hộ cả.

Ông Phạm Văn Quảng. - Về việc Tiểu học ở xã thôn chúng tôi xin Chính phủ đem số chỉ vào Ngân sách.

(Còn nữa)

Trường Đại-học ban Luật-khoa ở Hanoi

Quản Giám quốc Pháp đã ký một chỉ dụ ngày 11 tháng Septembre 1931 cho phép đổi trường Đại học Đông dương (Ecoles des Hautes-études indo-chinoises) ra làm trường Đại học luật khoa (Ecole supérieure des Droits).

Nguyễn trường này trước kia nữa, theo nghị định của Toana, ngày 21 décembre 1917 là trường Luật và Cai trị (Ecole de Droits d'Administration). Sang năm 1924 lại có nghị định khác đổi làm trường Đại học Đông dương. Nay lại đổi một lần nữa làm Đại học Luật khoa.

Một cái kiện có thú trong chuyện tranh cử Tổng - thong ở nước Mỹ

Danh dự ông La-tu-Phúc mà bởi thường có 6 xu)

Ở xứ ta thường khi đến kỳ tuyển cử Hội - đồng và Dân - biểu, có vẻ tranh nhau kịch liệt, ngoài sự dùng tiền vận động ra, cũng thấy có người vận động bằng để công kích kẻ tranh cử với mình. Sự tranh cử ấy ta cũng cho là thường, duy câu chuyện mà họ nói xấu nhau trên tờ báo, như lấy cá, lật bới tung danh dự mà nói thì cũng là từ báo nào ở xứ ta dám lãnh mắng mà đăng bài của họ. Song chính là phải biết sự nói xấu và nói lời trong lúc tranh cử đó, chỉ là câu nói «vỡ nước chảy là môn» mà thôi, và nói cho rõ ra thì những tay ra tranh cử, bình nhất vẫn chẳng có cái danh dự gì khác hơn là cái danh dự phổ biến trong mấy ngày báo cũ. Vì thế nên ở xứ ta chưa thấy cái kiện danh dự trong lúc tranh cử mà chỉ thấy hăm dọa các nhà báo lúc ngày thường nhiều hơn.

Ký giả nhắc cáo trên, là có ý làm mọi - giới cho một chuyện thú ở nước Mỹ trong dịp tranh cử Tổng Thống năm trên :

Tổng thống nước Mỹ, vì vọng to tài là giống nào, người ra tranh

cử chức quan trọng ấy, tư cách đáng kính và danh dự lương lý thế nào, không nói cũng biết. Ông La-tu-Phúc lúc ấy bị tuyên bản bị 10 đồng bằng về đảng lớn họ, mấy tờ báo về bên phải dịch với ông cứ đăng bài công kích nhạo báng đủ đũa. Trong có một người chủ báo ở thành Mỹ. Khuyết tên là Ngu-Bích, phát biểu một bài luận trên mặt báo nói chuyện ông La-tu-Phúc say rượu đến đáng tánh, lại chứng rõ ràng : một ngày kia ông La vào nơi liệm rượu ở Mã-Khuyết uống rượu say như, đến đến 4,5 người đập đổ mới lên xe được. . .

La-tu-Phúc thấy tờ báo ấy nổi giận, tức thì kiện lên Tòa án, đòi bồi thường danh dự 10.000 đồng. Ngày tòa xử vụ ấy, kẻ lời xem rất đông, thuở nay chưa từng có. Lúc tuyên cử người Bô-tinh, ai cũng sợ ước muốn được ngồi cái ghế ấy, cho là vinh hơn nghị viên quốc hội kia.

Ông La đến tòa, đem người bà con, mấy người quốc vụ ki anh, mấy người thầy thuốc trừ danh và các nhân sĩ danh tiếng bạn của ông, tất cả trên 40 người đến làm chứng sự li uống rượu của ông, ông cũng tự nói bình sinh chưa khi nào uống rượu đến say, và sau lại không ưa rượu, rượu, rượu, thầy thuốc có cho uống mới uống, rượu, chất cũng uống một li khi có sự, còn các thứ rượu mạnh thì tuyệt nhiên không uống.

Khi ấy bị cáo Ngu-Bích bị thua và thú thực rằng :

Tôi bình sinh vẫn không phục La-tu-Phúc và rất tán thành chính kiến của ông. Nhưng từ cuối mùa đông năm ngoái, sự tranh cử Tổng thống khởi ra thì tôi rất không phục. Tôi đi dạo các tỉnh Đông, Tây, Nam, tôi đi đâu cũng nghe người ta nói ông ta là người có tài năng, nhưng tôi cũng chưa lấy làm tin. Đến khi ông tôi Mã Khuyết diễn thuyết, chính tôi có dự nghe, trong khi ông ta công kích mấy người hậu thuẫn, bướng ra nhiều lời thô bỉ, toàn không có công lý. Được chứng đó, tự nhiên tôi sinh lòng khinh ghét và cho lời người ta nói say rượu kia là thực. Vì cái chức làm báo của tôi, tôi mới phải biên cáo cáo say rượu của ông lên trên báo, chứ không phải có ý bĩ báng gì. Nay tôi đi tra lại thì ông quả không có lãnh say rượu, tôi mới rõ những lời người ta đồn phao ngày trước mà tôi nghe lầm đó, chính là do luận bên phải ngịch ông tạo ra.

La-tu-Phúc nghe lời bị cáo nói, ông ta đứng dậy nói rằng : Tôi vì danh dự mà có cái kiện này, nay người kia biết hối, tôi cũng sẵn lòng lượng thứ, xin định là hư danh bởi tôi thường, khi ấy tòa phạt Ngu-Bích 6 xu. Khoản phí phần ai này chịu, cộng cả tiền phí Ngu-Bích mất 12 xu. Thế là xong vụ kiện.

Danh dự ông La-tu-Phúc, mà bởi thường có 6 xu, thì danh dự người Nam ta, đáng giá bao nhiêu, mà nghe họ nói rợn. . .

H. K.

ĐẦU-XÁO THUỐC-ĐỊA BÈ-MẠC

Trên qua làm tháng trời (thời tiết), các nước trên bán-núi một số đầu xáo thuốc-địa-bè-mạc. Đó là làm 12 bẻ-mạc. Xin nhắc lại rằng chế biến vàng của NHÀ-BỘ CHĂN-NUÔI, giá vàng đã được cả hàng người các nước đi mua lại. Vì thế mà NHÀ-BỘ CHĂN-NUÔI đã dùng vàng và các đồ vàng, bạc, ngọc-thạch, kim-cương.

Lại nhắc lại rằng trên cơ hội, ông các người mua bán trên biển, nên đem giấy Quốc-trái là bản cho tờ nhà ở hàng Bạc.

Kim-Lai tạp chí

sắp ra đời

Kim-Lai tạp chí do ông V. An-Đệ chủ biên đầu và Khuy-nh-Diệp, làm chủ nhiệm, và ông Đào - duy - Anh làm chủ bút, sang đầu năm này đây (Janvier 1932) sẽ xuất bản số 1, mục đích chuyên chú về đường kinh tế. Thế là ở kinh-đô Huế sẽ có thêm một cơ quan ngôn luận nữa, hẳn báo có lợi ích đáng kể cho đồng nghiệp mới.

T. D.

VIỆC TRONG NƯỚC

HUẾ

Tại nhà thương con mắt (Ophtalmologie)

Hôm 28 Novembre, có Chín (người) Qui-nhon, nằm trong nhà thương) bị mất một cái áo mới và một cái khăn cầm nhúng. Hôm 30 novembre, bà Học (người Quảng - nam, cũng nằm trong nhà thương) bị mất bạc. Hôm 4 Decembre một thầy làm việc ở trong nhà thương gửi cho tôi Báo (năm trong nhà thương) một cái bình tích, cũng bị ăn cắp mất, tên Bệnh phải đền 1\$40. Ấy là ăn cắp đồ. Mỗi một phần cơm của người bệnh là 60grammes mà bị ăn cắp hết 20 grammes. . .

Bệnh-Nhân

THÀNH-HÓA

Tướng thuật việc một người Dân biểu bị đầu làng giết chết

Hồi mấy năm về trước, khi còn ông Lương Đoàn-dinh-Duyệt, ông có mua của đầu làng Núi-lộc, huyện Nông-công, một khu ruộng chừng năm chục mẫu. Từ khi ông Thượng Đoàn mua miếng ruộng ấy trở đi, vẫn để cho đầu làng ấy cấy cấy, tiền hoa lợi lấy cũng nườm. Khi ông Thượng mất rồi, bà Thượng cũng theo ông chết, lại trích ra 10 mẫu để cho đầu làng công điền, nên đầu làng vui lòng, không oán thán gì.

Gần đây ông Nguyễn - trọng - Thanh mua được khu ruộng ấy. Ông Thanh nhà giàu - vì giàu nên tranh dân-biểu với ông Lương tại Tạo mà ông Tạo phải thua - biện đảng làm dân biểu. Sau khi lấy ruộng làm đất ruộng ông đặc lại cho tuột gần gọi phần mình, tiền hoa lợi cũng bắt phải nộp tăng lên cho không để như như bà Thượng Đoàn trước. Đầu làng Núi-lộc đã nói năng với ông xin cho dân chịu, ông lại đòi mỗi mẫu trăm bạc và phải chuộc tất cả một lần mới được. Dân không lấy đâu ra được nhiều tiền như thế, nói năng mãi. Ông lại ra cho một cái giá khác, là cho dân trả lần lần ba năm cứ mỗi năm mỗi mẫu là 50 đồng bạc. Song dân cũng chịu, thế là hết hy vọng chuộc ruộng.

Số ruộng 10 mẫu mà cụ Thượng Đoàn cho dân làm của chung kia bây giờ ông Thanh cũng lấy lại.

Vì những lẽ đó nên đầu làng Núi-lộc mới coi ông Nguyễn trọng Thanh là một kẻ thù, kết cục mới xảy ra vụ án mạng gần đây.

QUẢNG NGÃI

Lệnh quan thế nào mà...!

Bản báo tiếp được bài của dân gian gửi tới nổi đùn khẩt, xin đăng nguyên văn cung cho nhà đương cuộc khảo sát.

Hôm 16 tháng 9 âm lịch, quan có phái táy thừa Lê-Hoàng với chánh đôn Huyên-Thọ về làng An-Hải, tổng Bích-diễn, phủ Bình-sơn, tỉnh Bình nhà ông Chủ Đĩnh, vì ông này có một người con bị ăn về chính trị. Khám xét xong, chánh đôn hỏi : « Tiếng ông nhà buôn to mà sao không có bạc ? ». Ông có thái tình thưa rằng : « Tôi tuy có tiếng là nhà buôn, song bây giờ giá cả không làm gì được, chỉ bán với con là Nguyễn-Tôn 200\$ để kiếm lời chi dụng, số bạc ấy bây giờ còn ở trong tay người ».
Tức khắc thừa phái Lê-Hoàng và chánh đôn Thọ báo đầu lên nhà Nguyễn-Thái tên này có gia thất đã lâu ; chỉ vừa mới, hai thầy đo xong, đánh giá 700\$, rồi bắt lý, nói tại chủ gian trá, đòi đóng góp. Ông rĩa (xem qua trang ba cột b)
H. K.

Lời cáo bạch

Quốc-Đệ-xảo Mỹ-Nghệ của Trung-kỳ Phụ-nữ công nghệ tổ chức hội

Kính cáo Quý khách,

Hội Trung kỳ Phụ nữ Công Nghệ tổ chức xin kính tỏ lòng biết ơn Quý khách biết rằng, cái mục đích cuộc đấu xảo Mỹ Nghệ của bản hội mở tại Kinh đô Huế từ 23 Decembre 1931 đến ngày 2 Janvier 1932, là cốt để khích lệ công nghệ và giới thiệu nội hóa, vậy cuộc kỳ có bốn ý hướng chính đáng như sau này (tích đăng đại lược) :

Một là : làm thế nào cho cả hai bên nam nữ đều có tài đức bằng nhau, đồng chung lo sự hiệp tác chốn gia đình xã hội.

Hai là : luyện tập công nghệ làm thế nào cho được khéo léo trong tinh xảo, đồng đều chếp thành tập, để chỉ em khóa vững dạy nhau.

Ba là : từ khi Hội Nữ công ở Huế thành lập đến nay, đã hai năm gặp bước khó khăn, nên bước tiến độ phải chậm trễ, vì vậy mà ban Phụ nữ ở Huế phải cùng nhau lập một hội gọi là « Phụ nữ Công Nghệ tổ chức Hội », và xin phép một cuộc đấu xảo Mỹ nghệ đồng chính đôn việc hội, học tập làm sao cho có đủ tư cách của kỹ nghệ yêu hèn mà sánh tởn trong buổi cạnh tranh thời đại.

Bốn là : làm lòng cứu tế của kẻ thiếu tư sản có mà hiện nay ba tỉnh xứ này Nghệ an Hà Tĩnh, và Thừa thiên bị tai nạn, kẻ lữ phải đói rét khổ cực, thế theo nghĩa bác ái của Chánh phủ, chúng tôi lo, g. từ thiện của Quốc dân sẽ trích một số tiền trong cuộc đấu xảo của hội để giúp nạn nhân ba hạt ấy, tuy là « lửa xe nước gạo » song đối với các nghĩa vụ thì hội xin theo dậm « thực hiện từ trong vòng bệ khổ mà cứu cứu chúng sinh.

Vì những lẽ ấy mà hội chúng tôi để xin phép qua trên chuẩn ý cho bày cuộc đấu xảo mỹ nghệ tại tòa Hội-đồng Đại biểu là một nơi công thự.

Suốt 10 ngày buổi mai từ 8 giờ đến 10 giờ, chiều từ 20 đến 22 giờ, cuộc đấu xảo sẽ ngính tiếp liệt vị quý khách, giá giấy vào cửa 0\$30.

Tại nhà hội có hai phòng rất lớn để tiếp khách và diễn các trò vui, 12 phòng để bày sắp các hóa vật đấu xảo.

Những vật bày trong các phòng

Trong tháng 11 này, chúng tôi lo lần lượt sắp dọn số phát hành đầu Khuy-nh-Diệp về Huế, đ. đ. đoàn ng. ng. người làm việc mỗi người mỗi ngày, thành trong giấy-ma hàng-bỏ ở Đông-Hời gửi đi các nơi ch. ch. thế nào cũng có đều sơ-suất. Vay mong các nhà đại-lý Khuy-nh-Diệp, các nhà-buôn Khuy-nh-Diệp lượng cho, và có chỉ sai sót, tiệt hại cho người lấy hàng, xin tin lại cho chúng tôi biết hết cả.

Từ 1er Decembre 1931, thơ-lữ lấy hàng, ngân-phiếu trả tiền, xin để gọi cho :

M. Viên-Đệ

11, quai de la Susse

HUẾ (ANNAM)

Giấy-thép tất : VIENDE HUE - Giấy n. n. : số 87

ÔNG GIÀ BÀ LÃO NHƯC XƯƠNG, MÔI LUNG...

BỔ-HUYẾT KHU-PHONG

TRỊ ĐƯỢC VÀ CHỐNG LÂM

THIAM-THIEN-ĐƯƠNG

HÀN-VIỆT TỬ-ĐIÊN

Xin đặt trước tay. Hàng 101 700. Hàng thường 400. Ở an thân gặp. (tiếp theo)

ĐÀO-DUY-ANH - HUẾ

DRAGÉES Vermifuge

RUDY

Trị bệnh

SÁN LÁI

Thuốc viên Dragées Rudy trị bệnh sán lái rất hiệu nghiệm, và làm cho người ta trở nên tươi trẻ. Người lớn con em đều dùng được.

Thuốc viên Dragées Rudy có bán tại các nhà thuốc ở Saigon và các hãng buôn ở các tỉnh.

PHARMACIE NORMALE (L. GARNIER) 119-123 rue Cailhat - SAIGON

(là hãng thuốc đáng tin cậy, tạo lập đã hơn năm chục năm rồi).

XƯƠNG THÈU NHỰT-TÂN đã được thưởng cấp-bằng và bởi-tinh kỳ đầu-xảo Vạn-quốc năm 1925; thế đó các kiện mới cũ; có thợ về chuyên môn; các nghị đồng đều mới biết đó thêu ta chẳng kém gì đồ Tây. Xin hỏi :

NHỰT TÂN 63 - đường Gia-long - 63 HUẾ

ky toàn là của nội hóa và nghệ nữ công, chỉ em trong tam kỳ làm ra hải liệt đó để quý khách vào xem và mua lấy ý.

Hội có đặt các hội viên tiếp khách bán hàng và về vào cửa, lại có đặt ban tuần phòng để giữ gìn cuộc đấu xảo cho có vẻ nghiêm trang.

Những cuộc vui có-người, chớp ảnh, quay có, bắn tài, hát bội, cải lương, tiểu thêu, ty trúc và các trò chơi khác. . .

Vậy xin liệt vị quý khách rộng biếu đồng tình với Bản hội, nó nước vào xem, ấy là xem một cuộc đấu xảo mỹ nghệ chung của quốc dân, chứ không phải là xem một cuộc riêng của Trung - kỳ Phụ nữ công nghệ tổ chức hội vậy.

Trung-kỳ Phụ nữ công nghệ tổ chức hội cần khẩt.

SỮA NESTLÉ HIỆU CON CHIM

SỨC KHỎE CỦA TRẺ NHỎ

Hỡi xin không mất một quyển sách dạy cách nuôi trẻ bằng tiếng quốc ngữ của Bác Sĩ Vidal soạn & hiệu sữa NESTLÉ, phố Paul-Bert, số 35 Hải Phòng

Comptoirs Commerciaux d'Annam... TRUNG-KY THƯƠNG-CỤC

Maison HOP-THINH SOIERIE & MERCERIE

Biên niên chuyên môn bán các thứ hàng... NGUYỄN-THỊ-SÁU HỘP-THINH

MÁT TRỜI

Mấy tháng gần đây, trời nóng quá, hàn-thử-biêu lên đến ba bốn mươi độ. Tuy vậy, ánh mặt trời... HUONGKY PHOTO

48 Rue Jules Ferry - HANOI

Việc trong nước

(Tiếp theo trang nh) thật thà, cả đời có biết một quan bao giờ đâu, nếu nghe dọa thì hoảng hồn lòi tuồn ra. Hai thầy dặc thế đời 200\$, kéo mài mài, chủ nhơn phải nộp 50\$ còn 20\$ thì bura sẽ lo sau.

Ngoài nhà ông này, hai thầy cũng dùng thủ đoạn ấy mà lấy của Đặng-Đắc 10\$, Trùm Đả 7\$, còn Nạ không có giấy tịch biên mà cũng mất tươi 4\$.

Trừ vụ này ra thành Thọ còn những nhiều nhiều người nữa như tên Ngô Minh vốn là kẻ lương thiện, đi buôn ghe có biết gì đâu, thế mà vừa về đến nhà, thì thành Thọ đến dọa lấy 4\$, một cái áo ba-ga cũng đáng giá 4\$ và hai chai nước mắm.

Trò chuyện này ra thành Thọ còn đòi thêm 80\$ nữa, tên Mian chạy không nổi nên bị hăm giã quan.

Công làm lại cáo BÌNH-ĐÌNH

Mấy thầy giáo kiện ông đốc Trong tháng Novembre vừa rồi, các giáo viên ở trường Bình-Đình, có gửi đơn đến quan Công sự Quỳnh-nhon, quan Thanh tra, và qua Thủ hiến học chánh ở Huế, kiến ông H. v. S., vì ông này làm làm đến trái luật trường và quan hệ đến danh giá của các nhà mô phạm:

1) Mượn tiền cha mẹ học trò mà không trả; 2) Hứa sách cho học trò mà không thực hiện; 3) Đập đánh học trò...

Trong học giới xảy ra chuyện như thế, phụ huynh học sinh đều có ông buồn lắm, không rõ quan trên xử đoán thế nào.

Người biết chuyện PHAN THIẾT

Quan phủ bị dân kiện hỏi lý Bản báo mới tiếp được 3 bức thư đảm bảo recommandée của mấy người ở phủ Hàm thuận gửi lại.

1) là đơn của Nguyễn-thị-Cô, ở làng Phú Lâm, về việc bức sách lấy 300\$ trong một vụ kiện, vụ này quan trên đã điều tra, nay quan Phủ đòi về bổ bản và gọi cả gia đình, tụi ta tới đòi, quan chịu lấy tiền trả, rồi trở ra cửa sau đi mất.

2) là đơn của Lê Thù ở làng Lại an, tổng Lại an, bị quan phủ bức sách lấy 600\$, về vụ Lê thị Điều, Lê Út và Võ thị Lý kiện đòi chuộc ruộng, sau nghe kêu tính quan mới tới trả 200\$00, khi quan trả bạc có hẹn ít lâu sẽ trả 400\$ mà từ ấy đến nay không thấy trả; cấp quan còn bị dọa nạt nữa.

3) là dân các làng có nhiều người xảy tên kêu về việc tiền quyền làm ruộng góp mỗi làng 10\$. Việc làm tích hậu, mỗi làng góp 120\$ mà làm dứt chỉ 70\$, 80\$ mà thôi.

Nghe nói quan phủ đã bị triệt về bộ các xét, chưa rõ ra thế nào.

HỘI VAN-QUỐC TIẾT-KIỆM

Kỳ xổ số thứ 50, xổ tại Tổng cuộc ở Saigon ngày 28 tháng Novembre 1931.

Série 1253 được ra. Cách thức số 3. Xổ số lần thứ 17. Série 213 được ra. Trong serie này có vé số 213, của cô Françoise Testelin ở Saigon, được hồi lại 1.000\$.

Xổ số lần thứ cách thức số 3 Tiền lời trả lại tháng này là \$270,68 Vé số 791 được ra hưởng lời.

Vé phần tư số 791, của Ông NGUYỄN-BA-NGOC ở Hanoi đường Đông-Khánh số 43.

Vé phần tư số 816, của Ông NGUYỄN-HUU-TINH, MÀ-chính hàng Omnium Indochinois, Hanoi 22bis đường Luro.

Vé phần tư số 823, của Ông DO-HUU-PHAT, Thương-gia ở Hòa-An Cao Lãnh, hạt Sadec.

Vé phần tư số 833, của Ông NGUYỄN-VAN-LANG, Quản lý số Hưng-diên tại Cầu-ngân hüt Traviab.

Mỗi vé được lãnh một số bạc là: SÁU MƯƠI HẰNG ĐỒNG 67 xu.

Kỳ xổ số lần tới đây thì định ngày 28 Décembre 1931.

Cứu hơn 50 mạng khỏi chết không dễ - phòng trước, sau, ăn - năng không kịp

Từ ngày tìm được lời này Tỏi dùng bột (cơm rã) cứu được hơn 50 mạng người, bị rắn độc, rít độc, bò cạp và ong cắn. Hột rất quý trên đời, mỗi nhà cần kềm một hột phòng khi hữu sự.

Quan phủ bị dân kiện hỏi lý Bản báo mới tiếp được 3 bức thư đảm bảo recommandée của mấy người ở phủ Hàm thuận gửi lại.

1) là đơn của Nguyễn-thị-Cô, ở làng Phú Lâm, về việc bức sách lấy 300\$ trong một vụ kiện, vụ này quan trên đã điều tra, nay quan Phủ đòi về bổ bản và gọi cả gia đình, tụi ta tới đòi, quan chịu lấy tiền trả, rồi trở ra cửa sau đi mất.

2) là đơn của Lê Thù ở làng Lại an, tổng Lại an, bị quan phủ bức sách lấy 600\$, về vụ Lê thị Điều, Lê Út và Võ thị Lý kiện đòi chuộc ruộng, sau nghe kêu tính quan mới tới trả 200\$00, khi quan trả bạc có hẹn ít lâu sẽ trả 400\$ mà từ ấy đến nay không thấy trả; cấp quan còn bị dọa nạt nữa.

3) là dân các làng có nhiều người xảy tên kêu về việc tiền quyền làm ruộng góp mỗi làng 10\$. Việc làm tích hậu, mỗi làng góp 120\$ mà làm dứt chỉ 70\$, 80\$ mà thôi.

Nghe nói quan phủ đã bị triệt về bộ các xét, chưa rõ ra thế nào.

PHÒNG-TÍCH

(CON CIRCLE) Phòng-Tích đơn ông, đơn bà cứu sớm thường hay bị, nhất là từ 25 đến 50 tuổi hay bị lắm, vì: 1 là Khi ốm nọ, ruyợ say, với ham tình dục; 2 là Khi mệt nhọc, ăn no đi ngủ hay đi làm ngày, nên thế bệnh; gọi là Phòng-tích, khi thụ bệnh, thầy dầy hơi, tức ch, tức ngực, cơn không muốn ăn, ăn thì hay ợ - thường đau bụng, đau lưng, chân tay mỏi mệt. Bị lâu năm sẽ mất vàng, da bụng dầy.

HUB : HUYỀN VINH-TƯỜNG, phố Gia-Lang. QUORANG : TRẦN-VIÊN phố Huế và NGUYỄN-THỊ-HUỆ phố Hồ-Bà-Vi. QUANGNGAI : NGUYỄN-NGỌC-ANH, Thạch-Trụ, Mỹ-Độc và CHÈ-HOANG ở Sông và NHATRANG : MỘNG-LƯƠNG-THU-QUẬN. TAMQUAN : HUYỀN ỨNG ĐỘI-CHUYÊN. VINH : HUYỀN SINE-BUY, phố Gare. DALAT : DINH-VĂN-CHAU, Librairie. PAIFOO : HOANG-DẮC - VINH 123, phố Pont Japonais. OONG-HOI : LÊ-QUYNH Commerçant. Khép ba kỳ có Đại-ly bá cả.

Các ngài có bệnh nên đọc kỹ:

1 - e Thưa ông; chủ hiệu thuốc ĐẠI-BẢO-ĐƯỜNG 22 rue Médicaments à Hanoi, Xưa, tôi mắc bệnh Giang-Mai, chữa đã thất. Chẳng đờ may đã 15 năm, mọi bệnh lại phát ra không dứt, đau ngực, đau sườn, vàng da và khi huyết hư kém, ung bị các dấu sưng ở chân tay, đau nhức thối tha quá. Người làng báo tôi là bệnh phong hải, nên tôi buộc buộc làm, dùng thuốc khắp nơi tôi học gần mà tìm mãi vẫn chưa. Sau tôi dùng Thuốc và Tiên-Tửu của Ngài mới được khỏe tuyệi cả. Tôi còn lại 3 chai Tiên-Tửu, tôi đem cho bà Thím tôi, 60 tuổi, bị bệnh - và đau bụng kinh-niên đã 3 năm nay, và Cháu Gái tôi, 27 tuổi, bị hôn-sán, kinh-nguyệt hư yếu và phở thông đã 1 năm nay, mỗi người uống 1 chai thì thấy các bệnh đó mau thuyên giảm lắm, nên tôi mới mua giúp cho 6 chai Tiên-Tửu mỗi chai 5 đồng. Vậy xin Ngài gửi theo tôi gia-ognn làm-báo này cho: MR NGUYỄN-kim-Hiếu, Địch-chủ huyện Văn-giang, tỉnh Bắc-ninh.

2 - e Thưa Ngài, người nhà tôi mắc bệnh đờng-không đã 3 năm nay, ăn làm tức thúi mà vô hiệu. Nay dùng Thuốc và Tiên-Tửu của Ngài, vừa mau khỏi bệnh, vừa khỏe mạnh bao nhiêu lắm. Vậy ngài lại gửi ngay cho tôi 4 chai Tiên-Tửu nữa (5 đồng 1 chai). MR Nguyễn - kháo - Cung, Secrétaire à la Banque de l'Indochine à Qui-nhon.

Có 3 bức thư đó, đã thấy báo-đường có nhiều thầy thuốc lào-thành đại-lanh-sư và có cả các môn thuốc Nam, thuốc Bắc và Tiên-Tửu gia truyền thần-diệu về công, họ dùng là khỏi bệnh ngay. Nhất là Tiên-Tửu (pha với rượu cho cốt lâu năm rồi thêm nước, rồi nấu bằng nước sôi, không say) là thuốc bổ phổi, bổ thận, bổ gân cốt, bổ khí-huyết, bổ li vị rất mạnh, rất tốt, hơn hẳn thuốc nào quá nhiều lắm, nên uống Tiên-Tửu được bao nhiêu, khỏe mạnh, ăn khỏe, mau đói, ngủ ngon, làm ăn lành lợi lắm, nếu có ho, lao, đau phổi, đau an, đau tim, đau ngực, đau lưng, đau bụng kinh-niên, đờng-không, tiêu, li, ỉ, ợ, loét dạ dày, nhức xương, phở, bệnh, ngủ nước, tiêu vàng đục, mọi bệnh tình đi huyết ung, sán, hôn-sán, kinh-nguyệt hư kém, xanh, vàng, đỏ, đen, vàng vọt, ... cũng mau khỏi lắm. Vậy các Ngài nếu mua Tiên-Tửu mà uống, có 6m đầu thì nên gửi ngay thơ về báo-đường, cam quyết chắc chắn là mau khỏi dứt căn. Báo-đường có cả môn thuốc trị bệnh Giang-mai, lậu, mọi bệnh lâm-lâm đi bại ... hay tuyệt vời. Mọi thuốc và Tiên-Tửu, được phỉ báo-đường e su bất. Vậy rất mong các ngài biết tìm báo-đường để mua báo-đường khi cần mua thuốc mới tìm mới tìm các thầy lang vườn ... đó cũng là một công-đơn lớn vậy.

Nag cần bạch: ĐẠI-BẢO-ĐƯỜNG, 22 Médicaments HANOI

名 靈 商 司 DZANH-LINH THƯƠNG-CỤC

Cần dùng nhiều đại lý bán pháo độc-quyền cho Bản hiệu ở các tỉnh trong cõi Đông-Pháp, và bán các hàng nội hóa, ngoại hóa, thực-nghiệp v. v hoặc ăn lương, hoặc ăn hoa hồng. Ai muốn làm xin mời tại Tổng-cục chính-chức, xa viết thư về hỏi.

Khiêu trích các Hải-nội chu-quần-tử, thực-nghiệp pháo ở nước Annam ngày nay được của tôi của thật mà đáng, không bị kẻ làm giả để lừa gạt người thực thụ nữa, và biết được chỗ sáng-nghiệp làm pháo (tức là làng Bình-Đà) từ khi có pháo nội-hóa ra đời ở cõi Đông-Pháp.

Tưư-nghiệp pháo này có độc-quyền, xứng chỗ-tọa của Bản hiệu làm tại làng Bình-Đà, có cả các tay tài-tử chuyên môn hết sức trở lại ra làm các thứ pháo rất tốt, thật là độc-biệt ở công-kiến các quý ngài, cho khỏi phụ tiếng khen từ xưa đến nay. Các quý-khách muốn mua hay đặt các thứ pháo, các kiêu cây bông kiêu Tây, kiêu Nam, xin quá bộ đến Tổng cục, xa viết thư về hỏi, theo ý-kiến các ngài, được đẹp lòng không dám sai. Mọi lời cốt yếu, xin các quý ngài nhận kỹ hiệu pháo « DZANH-LINH » để kiêu về bà « Triệu Âu chính Ngô », Bản-hiệu để giữ bản quyền không ai dám bắt chước. DZANH-LINH THƯƠNG-CỤC Chủ-nhân kinh doanh N 2 Rue Jauréguiberry (vườn hoa phố Tràng-thị trước cửa nhà báo Trung-Hóa) hoặc hời số 26 D. phố Nguyễn-Trãi và Phạm-Phú-Thú - HANOI

Trình-thám Tiểu thuyết

MỸ-NHÂN CỬU ĐẠM-VIÊN dịch

Số 4 Ông Phúc lại hỏi:

— Giữa bị thương ở thì thân chỉ có một chỗ sau có hay là còn có chỗ nào khác nữa?

— Chỉ có một chỗ ấy thôi. Trong ra giống như hang thủ lấy dao nhọn dùng sau đâm tới thật mạnh, đâm lút đến cuống họng, thì thân đỡ ra một bên bên, quay đầu về trong hai chân cách cách độ chừng sáu thước.

Ông Bồ nói đến đó, ông Phúc gật đầu, lấy ngón tay trỏ gõ xuống bàn giấy mà nói:

— An này quan hệ rất lớn, tình thế phải lập làm. Nếu lấy tình ý mà đoán chừng, thì khó lắm cho nữa. Tôi phải thân đến chỗ ấy khám

nghiệm mới được. Nay trời đã vừa trưa rồi, hai ông hãy ở đây dùng cơm với tôi, rồi tôi sẽ cùng đi luôn thì.

Ông Bồ ra bộ nhón nhác, kính hải nói:

— Ngày đi mưa quá, mệt quá đã mười giờ năm mươi rồi, tôi phải đi qua bên nhà anh tôi ở phố A la-Bim rồi phải trở ngay về Sơn-phu-Độc để gự bị về việc nghiêm thi. Nói rồi ông đứng dậy; ông bạn ông là Hoa-cơ cũng đứng dậy.

Ông Bồ cái mình nói:

— Tôi xin cáu tạ tâm lòng quý hóa của Phúc tiên sinh, xin tiên sinh hãy gắng giúp tôi trong cơn hoàn nạn này, một giờ ruồi tôi xin hầu rước lên sinh ở nhà ga.

Ông Phúc nói:

— Vàng, cơm trưa xong, tôi sẽ đến ga Hoach-diệt-La. Đáp ô-tô đi thì một giờ ruồi ta sẽ gặp nhau. — Hai người khách từ giã ra về. Ông Phúc bảo tôi rằng:

— Về việc an này Hoa quân có biết được điều gì không?

Tôi nói:

— Theo ý tôi thì việc giết ông Bạch-nã-bạch-Lai, hẳn có quan hệ đến người lấy trộm ngân khoản năm mươi lạng; án tình rõ ràng, việc này ray mai át khám phá được.

Ông Phúc lạng nghĩ một lúc rồi nói:

— Người lấy cái ngân khoản 50 lạng đó xét ra không phải người họ độc thủ. Nếu nói: hẳn là khi nó vào lấy trộm ngân khoản thì vừa gặp ông Bạch-nã-bạch-Lai đến hoặc ông ta cướp ngân khoản lại hoặc ông ta ngăn trở không cho lấy thoát, trong khi nguy cấp ra mới cướp dao mà giết ông ta thì sao đã cùng nhau xát mà không nghe có tiếng kêu van nháy nháy, mà ra Thôn-Nhĩ chỉ nghe có một tiếng ta to khi làm từ mà thôi? Và lại hai người frank đoạt cùng nhau, thì phải đối diện với nhau, mũi dao sao không rơi rớt về mỗi đóm voo mà lại từ sau cổ đâm tới?

Tôi nói:

— Hay là khi hung thủ cầm dao muốn đâm, ông ta trong tay không có binh khí, phải trở mình lạng, nên mũi dao mới từ sau đâm vào Ông Phúc cả cười nói:

— Theo như lời ông thì sao hung thủ chạy trốn ra ngoài nhà mà thì thân ông Bạch-nã-bạch-Lai lại đổ vào phía trong, hai đường trái nhau?

Ông Phúc lấy lá đố bác tôi, tôi ngọng miệng không biết thế nào nói lại, gần ngờ một lúc mới nói:

— Cũng khó gì đi về một cơ đó. Thế thì cơ kiến của ông nghĩ ra thế nào? Ông Phúc nói:

— Phạm việc mới lộ mới ra đầu thì hẳn khó giải quyết; muốn tìm cho ra mũi phải đó chỗ khó mà tìm mới ra được chỗ đó, phải tìm về đó.

— Tôi nghĩ vậy, tôi làm khám nghiệm, nào phải trong chức luật mà khám phá được an ninh đầu Việc an ninh này tự biểu diện mà xem thì giống như rất giản dị, nhưng lẽ sát lại thì càng thấy rắc rối khó khăn. Tôi nói:

— Khó thì tuy là khó, nhưng việc sát nhân này hẳn là do việc lấy trộm ngân khoản; tôi giám quyết đoán như thế.

Ông Phúc không nói gì trở mình ngồi lại dựa ghế, lấy một điều thuốc dốt hút, ngó bộ đương hoàng, sau mới nói:

— Tôi đối với việc an này chưa có gì quyết đoán được; nếu quả như lời ông đoán đó thì công việc cũng đã ra được phần nửa rồi, bằng không thì an tình khuất khúc chúng ta không thân lịch đến chỗ ấy mà khảo sát, thì khó bề trước thì làm. Vậy ông có muốn đi cùng tôi không? Nếu đi được thì cái an khổ này ông được mục kích rõ ràng cũng là thêm cho ông được một phần lịch duyệt.

Tôi lĩnh vận hiệu kỳ lễ đầu lại không muốn, liền đáp:

— Xin vâng.

Ông Phúc bấm chuông gọi đầy tớ bảo dọn cơm ăn. Ăn xong hai chúng tôi bận áo cùng nhau ra đi.

Đến ga Hoach-diệt-La mua giấy nhẩy lên xe, trong giấy phút đã nghe có tiếng, xe vẫn vọt chạy. Xe

chạy nội hồi đã thấy vào trong đám thôn quê.

Ngày ấy về ngày tháng chín, cây rừng lá rụng, đầy đất vàng khô, gió thu thoảng mát, thanh khí mới người. Một hồi xe dừng, chúng tôi nhẩy xuống, trông đã thấy ông Bồ cùng ông Hoach đang đợi ở bên nhà ga. Hai ông tiếp rước chúng tôi, bốn người đi lỵ nhẩy lên xe ngựa.

Xe chạy vào đường hẹp trong núi, Tiếng chân ngựa kêu đặc đặc, tiếng rìu rìi chim rừng, như cùng nhau ứng họa. Núi xây dựng chuyền một hồi đã đến nhà ông Bồ.

Chúng tôi xuống xe, ông Bồ làm người hướng đạo. Trước hết xe ngoài bốn phía nhà, thấy phía Nam có một cái đường lớn người thường qua lại, phía Đông phía Tây đều đất trống. Đi vào đó bầy chạc bầy

lực là nhà ông Bồ. Nhà làm ba gian trên có cái lầu nhỏ cũng không cao lắm, gác ngói hơi đã hư sụt, tường gạch có chỗ đã mọc rêu xanh, ngoài ngõ mấy cột cây to trông ra cũng là một bậc họa thiên nhiên nhỏ nhỏ.

(Kỳ sau sẽ tiếp)

